

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง มีการแข่งขันกันสูงขึ้น ครูแนะแนวจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ข้อมูลและให้คำปรึกษากับนักเรียนในการเลือกแผนการเรียน การเลือกคณะสาขาวิชา และการเลือกอาชีพในอนาคตให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง เพื่อให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และประเทศชาติ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

จากการที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์แนะแนว และเป็นอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 346 คน มีผลการเรียนคละกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน โดยใช้การจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติกับนักเรียนจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การทำใบงาน การถาม การตอบคำถามให้ข้อมูลและให้คำปรึกษากับนักเรียนในการเลือกแผนการเรียน ของนักเรียนจึงพบว่ามึนักเรียนจำนวนหนึ่งขาดการรู้จักตนเอง ด้านบุคลิกภาพ ขาดการเลือกแผนการเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ขาดการเลือกอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับการเลือกแผนการเรียน ขาดความสนใจในการเลือกแผนการเรียน ขาดความถนัดในวิชาซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและเลือกอาชีพในอนาคต จึงแสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียน ในกรณีที่นักเรียนเลือกแผนการเรียนตรงกับบุคลิกภาพ มีการวางแผนและมีเป้าหมายในชีวิต นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จด้านการศึกษา การประกอบอาชีพในอนาคต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ถ้านักเรียนเลือกแผนการเรียนไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด ค่านิยมของตนเอง และทักษะ นักเรียนจะไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ บางครั้งอาจต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หรือผิดหวังที่ขาดโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐในคณะที่ต้องการ

การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความมั่นใจในตนเองดังนี้ 1. การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Emotional Awareness) หมายถึงการที่บุคคลสามารถรับรู้ได้ว่าขณะนั้นตนเองมีอารมณ์หรือความรู้สึกอย่างไร รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์นั้น ๆ

และรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการแสดงอารมณ์นั้น 2. การประเมินตนเองตามความเป็นจริง (Self-Assessment) หมายถึง การที่บุคคลสามารถบอกจุดเด่น จุดด้อยของตนเองได้ตามความเป็นจริง 3. ความมั่นใจในตัวเอง (Self-Confidence) หมายถึง การที่บุคคลมีความมั่นใจว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างง่าย ๆ

การตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียน หมายถึง การรู้จักและเข้าใจตนเอง ในการเลือกแผนการเรียนและเป็นความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ประกอบด้วย ด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ ค่านิยม ความสนใจ และทักษะ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกิดการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียน โดยผู้วิจัยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประมวลมาจากประสบการณ์ในการสอนกิจกรรมแนะแนว คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ

ชุดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activities Package) คือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย 1. คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจง การเตรียมการของผู้ให้บริการและแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ 2. คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง 3. สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม (คณาจารย์และนักศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แผนงานแนะแนว ปีการศึกษา 2545)

สรุปได้ว่าการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนมีความสำคัญต่อการค้นพบตนเอง มีการวางแผน มีเป้าหมายในชีวิตด้านการศึกษาและประกอบอาชีพเพื่อให้ประสบความสำเร็จในอนาคตและมีชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมนำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ จึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

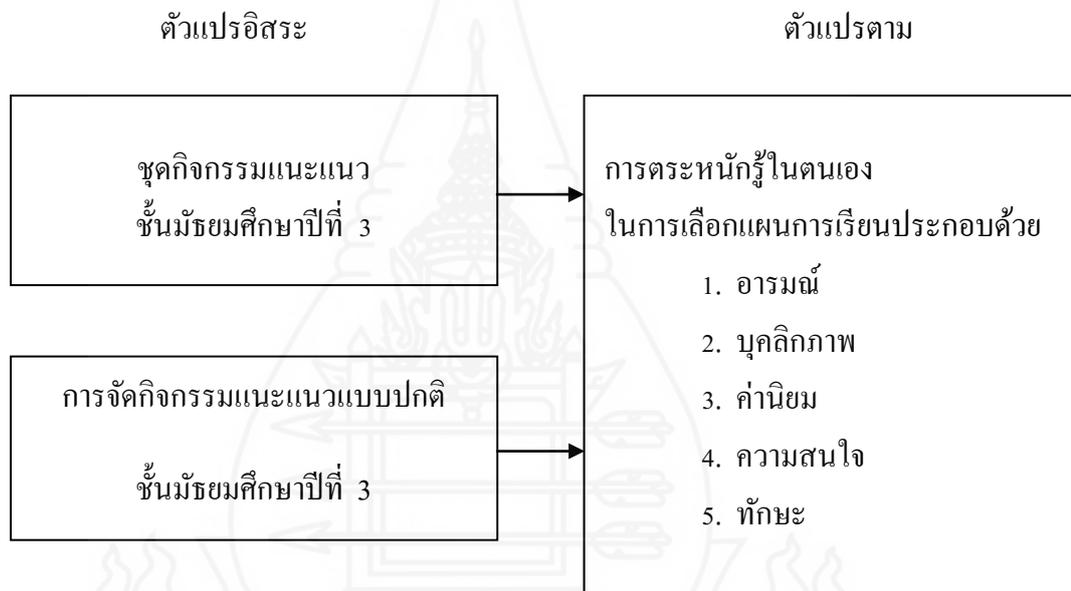
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระยะเวลาก่อนการทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การพิจารณาจากลักษณะต่าง ๆ ของตัวแปรที่ทำการศึกษางานวิจัยนี้ จึงกำหนดตัวแปร
อิสระ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมุติฐานของการวิจัย

4.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนระยะหลัง
การทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

4.2 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนสูงกว่า
กลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง

4.3 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

4.4 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 7 ห้องเรียน 346 คน

5.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ปีการศึกษา 2555 โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้จำนวน 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มละจำนวน 40 คน

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา

5.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 2) การจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน สามารถกำหนดนิยามศัพท์ได้ดังนี้

6.1 การตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้รักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา

กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม และเป็นความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

6.1.1 ด้านอารมณ์ หมายถึง การรู้จักและเข้าใจตนเองเกี่ยวกับอารมณ์ของตนเอง ตามความเป็นจริง ยอมรับอารมณ์ความรู้สึก สามารถจัดการความรู้สึกภายในตนให้อยู่ในสภาวะที่เหมาะสม

6.1.2 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยรวมพฤติกรรมภายนอกและภายในของแต่ละบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพแบบจริงจัง บุคลิกภาพแบบใช้ปัญญาและมีความคิดแบบนักวิชาการ บุคลิกภาพแบบศิลปิน บุคลิกภาพแบบบริการสังคมและชอบสมาคม บุคลิกภาพแบบกล้าคิดกล้าทำ บุคลิกภาพแบบยึดมั่นและมีระเบียบแบบแผน

6.1.3 ด้านค่านิยม หมายถึง การรู้จักและเข้าใจตนเอง ถึงความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงความชอบ ความพึงพอใจที่จะกระทำหรือเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามความชอบหรือความพอใจนั้น ได้แก่ สิ่งที่ดีในการปฏิบัติ และมีอิทธิพลต่อการคิดการกระทำ

6.1.4 ด้านความสนใจ หมายถึง การรู้จักและเข้าใจตนเองในความรู้สึกที่เกิดขึ้น จากการรับรู้และส่งผลให้ตนเองรู้สึกชอบ พอใจ ต้องการที่จะเป็นหรือต้องการที่จะกระทำในสิ่งนั้น ๆ ได้แก่ ความสนใจในการเลือกแผนการเรียน ความสนใจในการเลือกคณะ ความสนใจในอาชีพ เป็นต้น

6.1.5 ด้านทักษะ หมายถึง การรู้จักและเข้าใจตนเองถึงความสามารถ ความถนัด หรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา

6.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียน หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรม แนะนำหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมา รวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนวประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม แนวคิด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม (ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป) สื่อและ อุปกรณ์ การประเมินผลแบ่งเป็น 2 ประเภท

6.2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 13 ชุด ได้แก่ การปฐมนิเทศกิจกรรมแนะแนว อารมณ์พื้นฐานของฉันทน์ เกณฑ์การศึกษาต่อช่วงชั้นที่ 3 การ สอดคัดเลือกในระบบแอดมิชชัน การสอดคัดเลือกในระบบรับตรงร่วมกัน คณะในฝัน ข้อมูล เกี่ยวกับอาชีพ บุคลิกภาพกับอาชีพ เปิดโลกอาชีพสู่อาเซียน ค่านิยมเกี่ยวกับงาน ความสนใจของฉันทน์ การสำรวจทักษะ และการปัจฉิมนิเทศ

6.2.2 การจัดกิจกรรมแนะแนววิธีปฏิบัติที่กลุ่มงานแนะแนวจัดไว้จำนวน 13 ชุด

ได้แก่ การปฐมนิเทศกิจกรรมแนะแนว 7 อุปนิสัยให้วัยรุ่นเป็นเลิศโดย Sean Covey เกณฑ์การศึกษาต่อช่วงชั้นที่ 3 การสอบคัดเลือกในระบบแอดมิชชั่น การสอบคัดเลือกในระบบรับตรงร่วมกัน การรับรู้ตนเองต่อการใช้สื่อ ความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาการทำเพิ่มสะสมงาน การแก้ปัญหา การทำแผนผังความคิด การเตรียมตัวสอบ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ ชื่อกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม (ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป) สื่อ และอุปกรณ์ การประเมินผล

6.3 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

6.4 ระยะเวลาในการทดลอง หมายถึง ระยะเวลาของการวัดด้วยแบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล กลุ่มควบคุมระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง

6.5 การจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ คือ วิธีการที่อาจารย์แนะแนวสอนตามปกติในชั้นเรียน

6.6 แผนการเรียน หมายถึง แผนการเรียนที่เปิดสอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือ แผนการเรียนคณิตศาสตร์ – วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ – ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น) ภาษาอังกฤษ – คณิตศาสตร์ ก

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มีประโยชน์ดังนี้

7.1 เป็นแนวทางให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นรู้จักและเข้าใจตนเองในการเลือกแผนการเรียนและเตรียมความพร้อมการเลือกคณะและสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษา สามารถเลือกอาชีพในอนาคตให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

7.2 สามารถนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือกแผนการเรียน

7.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์แนะแนว ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเองในการเลือก แผนการเรียน

